

Tokigheter i svenskan

Tomas Jonsson

Boksidan

Förord

Det svenska språket är fullt av ologiskheter som gjort det svårare för mig att behärska det. I synnerhet när jag var liten, men även i nutid och då särskilt de gånger jag tvingas skriva något utan hjälp av ett ordbehandlingsprogram. Denna skrift beskriver de konstigheter som jag har eller har haft svårast att bemästra.

Stockholm i januari 2010

Tomas Jonsson

Copyright: Förlaget Boksidan 2010
Box 558
146 33 Tullinge

Tokigheter i svenskan, ISBN-nummer: 978-91-86199-43-2

Du får gärna kopiera denna bok, men sätt då in 5 kronor per kopia på Boksidans plusgirokonto: 199 84 51-7, eller bankgirokonto: 5459-3074. Skriv på inbetalningskortet att det gäller boken "Tokigheter i svenskan". Du är också välkommen att besöka vår hemsida www.boksidan.com.

Enkla grundregler	4
Bokstäverna och stavningen	4
Hur vi läser	4
Satser och meningar	5
Stor bokstav och punkt	5
De viktigaste orden är substantiv	6
Händelser beskrivs med verb	7
Hur substantiven är	8
Tal	9
De mest förvirrande undantagen	10
Ch låter likadant som stj	10
Korta vokaler ger inte alltid dubbel konsonant	11
Ibland är det inte en utan ett	13
Fler är inte alltid –ar	14
Var betyder samma som är fast i dåtid	15
–Ast är inte alltid extremare än –are	17
Tjugo borde heta tvåtio	21
Om språket vore konsekvent	22

Enkla grundregler

De är egentligen ganska få regler man behöver kunna för att behärska det mesta i det svenska språket.

Bokstäverna och stavningen

Språket består av ett antal ljud, som när de sammanfogas på olika sätt bildar de ord som utgör språket. Varje ljud har en egen symbol (vilka kallas för bokstäver) och varje bokstav motsvarar alltid samma ljud¹.

De bokstäver som oftast används är:

a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, t, u, v, x, y, å, ä, ö.

Utöver dessa finns det en del ovanliga, som: *q, w, z, é* och *à*.

Orden skrivs genom att i en följd notera de bokstäver som hörs¹ vid uttalandet av respektive ord.

¹. Förutom beträffande bokstäverna: *a, e, i, o, u, y, å, ä, ö* (kallade vokaler). De kan nämligen både uttalas snabbt och långsamt, beroende på vilket ord det gäller. I de fall de ska uttalas snabbt kallas de korta vokaler annars kallas de långa. För att markera att en vokal skall uttalas kort följs den då av två likadana av någon av de övriga bokstäverna (kallade konsonanter).

Hur vi läser

Vi läser skriven text från vänster till höger. Orden avgränsas genom att det är mellanrum mellan dem.

Satser och meningar

En sats är de ord vi vill få med i en följd utan paus, för att underlätta förståelsen för de som lyssnar. Satser börjar oftast med företeelsen som saken gäller, exempelvis:

jag, han, bilen

Därefter beskrivs vad som sker:

*jag slår
han tänker
bilen rullar*

Sen följer eventuella tillägg om vilken företeelse som är föremål för det som sker och/eller relativa förhållanden:

*jag slår Per hårt
han tänker långsamt
bilen rullar fort*

Om det är flera satser som behöver sägas i samma veva för att de som lyssnar ska förstå, tar vi först en liten paus varefter vi fortsätter med nästa sats och kanske ytterligare nästa. Dessa olika satser åtskiljs då med tecknet: , ibland i kombination med ord som *och*, *eller*, *att*. När vi sagt alla satser vi vill ha med tar vi en lite längre paus, innan vi kanske fortsätter. Alla de satser som vi säger innan den lite längre pausen bildar tillsammans en mening, som:

jag slår Per hårt, för han tänker långsamt, och bilen rullar fort

Stor bokstav och punkt

Meningar börjar med stor bokstav² och de slutar med en punkt³.

². Stor bokstav säger i denna betydelse inget om storleken på symbolen. Det som avses är en variant på den vanliga bokstaven (som kallas liten bokstav). De stora bokstäverna ser ut såhär:

A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, (Q), R, S, T, U, V, (W), X, Y, (Z), Å, Ä, Ö,(È),
(Á)

³. Istället för punkt kan vi använda tecknet: ! Som markerar att meningen ska läsas som ett utrop eller en uppmaning. Eller: ? Som markerar att meningen skall läsas som en fråga.

De viktigaste orden är substantiv

De viktigaste i språket är orden för de saker man behöver, såsom *mat*, *vatten* och *toalett*. Dessa och alla andra ord för saker kallas substantiv. Det finns även en hel mängd andra substantiv som inte är saker, exempelvis djur och känslor. De flesta orden i vårt språk är faktiskt substantiv.

Man kan känna igen substantiv genom att de kan kombineras med en eller en massa: en bil, en kärlek, en massa silver, en massa glädje.

Om det är fler än en enhet av ett visst substantiv adderas ändelsen *-ar*.

När vi talar om ett bestämt⁴ substantiv istället för vilket som helst av den typen tar vi bort ordet *en* före och adderar *-en* i slutet av substantivet. Istället för att säga ordet för just detta substantiv kan vi även säga *den*. Dessutom kan vi vara riktigt bestämda genom att göra båda sakerna samtidigt och kanske därtill peka på det som avses.

obestämt	något bestämt	mer bestämt	ännu mer bestämt
<i>bil</i>	<i>en bil</i>	<i>bilen</i>	<i>den bilen</i>
<i>kärlek</i>	<i>en kärlek</i>	<i>kärleken</i>	<i>den kärleken</i>

⁴ Om det aktuella substantivet är så bestämt att den har ett alldeles eget namn, till exempel en specifik person av det manliga könet, kan vi tala om denne som *han*, eller genom att använda personens namn. Men då gäller inte regeln ovan. Det vill säga, vi säger aldrig *den om "Kenneth"*. Lika lite säger vi *"Kennethen"*. För att i en text markera att det handlar om ett specifikt namn på en viss person skrivs det specifika namnet med stor bokstav. Det gäller även när vi avser föremål med ett eget "personligt" namn (vilket inte är så vanligt att man gör förutom beträffande geografiska platser, gosedjur och personbilar).

När vi talar om flera bestämda substantiv adderar vi ytterligare en ändelse: *-na* (*bilarna*).

Om ett substantiv äger något beskriver vi det antingen genom att lägga till ett ord som talar om att så är fallet (*Anna har en cykel*), eller genom att addera *-s* efter det substantiv som äger: *Annas cykel*, *bilars reservdelar*, *bilarnas brister*.

Händelser beskrivs med verb

När ett substantiv gör något, beskrivs det med ord som kallas verb. *Cykla, simma, bada* och *älska* är exempel på verb.

Om vi gör det just nu adderar vi *-r* i slutet av verbet, som:

jag cyklar
vi simmar
katten badar
någon älskar

Gör vi det i framtiden lägger vi till ord före verbet:

han ska cykla
Peter tänker simma
vi kommer att bada
Anna planerar att älska

Är det redan gjort beskriver vi genom att addera *-de*:

Anna cyklade
Pelle simmade
ni badade

Vi kan även beskriva att vi redan gjort det på ett vagare sätt, genom att lägga till ett ord före verbet samt addera *-t* till det:

Olle har cyklat
Kalle hade simmat
vi hade badat
andra har älskat

Om handlingen utförs av någon eller något annat än den som är föremål för handlingen adderar vi istället ett *-s* till aktuellt verb:

cykeln cyklas av Kalle
bilen rattas av Ulla

Vi kan även i vissa lägen lägga till *-nde*, till verbet, detta för att uttrycka saker som:

en skrivande herre
en fungerande bil

Hur substantiven är

Alla ord som beskriver hur substantiven är kallas för adjektiv. *Röd*, *snabb* och *stark* kan⁵ vara adjektiv.

När vi beskriver hur ett substantiv är i förhållande till andra substantiv lägger vi till ändelserna: *-are* eller *-ast* till adjektivet.

min bil är röd

min bil är rödare (än din)

min bil är rödast (av alla bilar).

Ibland lägger vi också till *-e* efter *-ast* för att beskriva sådant som:

min bil är den rödaste du kan tänka dig

En del adjektiv har till skillnad från *röd* en motsats. Dessa motsatser bildas genom att *o-* adderas före ordet:

adjektivet motsatt adjektiv

lika *olika*

rak *orak*

vänlig *ovänlig*

⁵. Men de är adverb i de fall de beskriver ett verb, ett adjektiv eller ett annat adverb. Exempelvis är *snabb* adjektiv i meningen: *en snabb bil* men adverb i meningen: *hon springer snabbt*. Adverben bildas som i exemplet innan genom att addera *-t* till aktuellt adjektiv.

Tal

Alla specifika antal utöver *inga* och *en* beskrivs enbart med något som kallas tal. Tal kan dels uttryckas med bokstäver och dels med symboler som kallas siffror. Dessa siffror kan sedan kombineras till alla olika tal.

Vi har bara siffror för de tio första heltalen⁶ i vårt språk, de skrivs: 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. Övriga tal bildas genom att kombinera dessa siffror på olika sätt.

Tal mellan nio och hundra bildas genom att talet tio adderas efter aktuell siffra (kanske en underförstådd multiplicering): *fjrtio*, *femtio*.

Större tal bildas genom att ordet för aktuell tiopotens⁷ adderas till siffran:

ett + hundra = etthundra.

två + hundra + tusen = tvåhundraotusen.

*en + miljon + två + hundra + tio + tusen + två + hundra + fyrtiotre =
enmiljontvåhundraotusentvåhundrafyrtiotre.*

⁶ Tal är antingen heltal eller decimaltal. Heltal används för att räkna hela föremål, såsom antalet människor i kön till kiosken. Men alla föremål är inte hela. Exempelvis kan man ha en halv chokladkaka. Tal som en halv eller fyra och en halv, är decimaltal. Decimaltal beskrivs genom att vi tar det närmast lägre heltalet, efter det sätter vi ett kommatecken och därefter de aktuella decimalsiffrorna, exempelvis: 3,14.

⁷ *10 = tio.*

100 = hundra.

1000 = tusen.

Är exempel på tiopotenser.

De mest förvirrande undantagen

Ch låter likadant som stj

Vissa ljud har, av någon underlig anledning, tolkats till olika bokstavskombinationer i olika ord. Detta gäller exempelvis:

E-ljudet som oftast stavas *e* men ibland *é* (som i *entré*).

J-ljudet, vilket kan stavas med: *j* (*jul*), *dj* (*djur*), *gj* (*gjuta*), *hj* (*hjul*), och med *lj* (*ljus*). Trots att det hade gått bra att stava alla orden med bara *j*: *jul*, *jur*, *jul*, *jus*.

K-ljudet som konstigt nog ibland skrivs med: *k* (*kappa*), *c* (*camping*), *ch* (*och*), *ck* (*lack*) samt *q* (*quenell*). Istället för med *k* hela vägen: *kappa*, *kamping*, *okk*, *lakk*, *kenell*.

S-ljudet som kan skrivas med *s* (*söka*), *c* (*cykel*), *sc* (*scen*) och *z* (*zenit*).

Ett ljud som kan skrivas med *ch* (*chef*), *g* (*geni*), *j* (*jalusi*), *sch* (*schack*), *sh* (*sherry*), *sj* (*sjö*), *sk* (*skena*), *skj* (*skjul*) och *stj* (*stjärna*).

Ett ljud som kan skrivas med *tj* (*tjuta*), *k* (*känna*), *kj* (*kjol*) och *ch* (*chili*).

Å-ljudet som förutom med *å* kan skrivas med *o* såsom i *offer*.

R-ljudet som oftast skrivs med bara *r* (*rullar*) men som i vissa fall också skrivs *rl* (*karlar*).

V-ljudet som ibland istället skrivs med *w* (*bowling*) och i en del ord med *u* (*quartzur*).

Det medför bland annat även att vissa lika stavade ord kan uttalas på flera sätt och då betyda olika saker:

loge (uthus, uttalas som det är skrivet) och *loge* (visst rum i bland annat teatrar, uttalas: *lås*)

Polen (landet, uttalas *Pålen*) emedan *polen* (på exempelvis ett batteri, uttalas som det är skrivet)

Korta vokaler ger inte alltid dubbel konsonant

I vissa fall ska vokalen bara efterföljas av en konsonant även om den är kort:

Rätt borde vara rätt

Kam *kamm*

Bom *bomm*

Men *menn*

In *inn*

Kan *kann*

Det som är gemensamt för dessa ord är att den korta vokalen följs av bara ett *-m* eller ett *-n*. Fast för att göra det extra förvirrande finns det också ord med kort vokal som följs av *-mm* eller *-nn*, som: *damm* och *lamm*, eller *hann* och *vann*.

Om den korta vokalen följs av *-mm* eller *-nn*, som i sin tur följs av en vokal ska det ibland vara två *-mm* eller *-nn*: *hammare*, *rummet*, *funnen* och *henne*.

I andra fall ska det inte vara så:

rätt borde vara rätt

planering *plannering*

laminat *lamminat*

Honom *honom*

I de fall den korta vokalen följs av *-nn*, som i sin tur följs av en konsonant ska det ibland vara två *-nn*: *finns*, *gynnsam* och *minns*.

Och ibland inte: *hantel*, *infall* och *hangar*.

Denna konstighet gäller även andra konsonanter: *mist*, *talk*, *trots* och *halt*.

Jämfört med: *knussla*, *knollra*, *kuttra*, *pillra*.

I andra ord åtföljs en lång vokal av två eller fler konsonanter: *helt*, *lekstuga* och *slöjd*.

Dessutom förekommer det till och med fall där en vokal följs av två lika konsonanter utan att den är kort, som:

rätt borde vara rätt

kollega *kolega*

kommun *komun*

Bokstaven *k* är väldigt speciell för vi skriver aldrig två *k:n* efter varandra oavsett hur kort vokalen är förutom i några få ord som: *kökkenmödding* och *hakkors*.

När det borde vara två *k:n* efter varandra skriver istället oftast *ck*:

rätt borde vara rätt

vacker *vakker*
spackel *spakkel*
mack *makk*

Om det råkar vara en kort vokal som av ljudet att döma följs av något som borde stavas: *ks*.
Skriver vi oftast *x*, och ibland *cc*:

rätt	borde vara rätt	eller ännu bättre	eller åtminstone
<i>sax</i>	<i>saks</i>	<i>sakks</i>	<i>sacks</i>
<i>lax</i>	<i>laks</i>	<i>lakks</i>	<i>lacks</i>
<i>successiv</i>	<i>suksessiv</i>	<i>sukksessiv</i>	<i>sucksessiv</i>

Fast till den ”regeln” går det också att hitta undantag såsom: *bensinmacks*.

Och när ett ord som slutar på två lika konsonanter slås ihop med ett annat ord som börjar med samma konsonant tar vi, helt ologiskt, bort en av dessa:

grundord	rätt	borde vara rätt
<i>kall + lager</i>	<i>kallager</i>	<i>kalllager</i>
<i>metall + legering</i>	<i>metallegering</i>	<i>metalllegering</i>

Ibland är det inte en utan ett

Ungefär en fjärdedel av alla substantiv tycker vi inte går ihop med ordet *en* ... istället har vi bestämt att det skall heta *ett* ... Och då vi pekar på föremål som är *ett*-ord säger vi *det* istället för *den*.

Det heter *en bil* men *ett äpple* och när äpplet pekas ut heter det: *det äpplet*, istället för det logiska *en äpple* samt *den äppleen*.

Om man talar om en man säger man ju som tidigare nämnts *han* eller istället för *den*. Och talar vi om en kvinna eller en grupp säger vi *hon* respektive *de*. Dessa, och andra liknande ord, är extremt oregelbundna:

grund	utpekande	ägande	återspeglade
<i>han</i>	<i>honom</i>	<i>hans</i>	<i>sig</i>
<i>hon</i>	<i>hennes</i>	<i>hennes</i>	<i>sig</i>
<i>den</i>	<i>den</i>	<i>dess</i>	<i>sig</i>
<i>de, dom</i>	<i>dem, dom</i>	<i>deras</i>	<i>sig</i>

Fast det borde heta:

<i>han</i>	<i>hanen</i>	<i>hans</i>	<i>sig</i>
<i>hon</i>	<i>honen</i>	<i>hons</i>	<i>sig</i>
<i>den</i>	<i>denen</i>	<i>dens</i>	<i>sig</i>
<i>de</i>	<i>deen</i>	<i>des</i>	<i>sig</i>

Det finns flera dylika ord, som:

grund	utpekande	ägande	återspeglade
<i>jag</i>	<i>mig, mej</i>	<i>min, mitt</i>	<i>sig</i>
<i>du</i>	<i>dig, dej</i>	<i>din, ditt</i>	<i>dig</i>
<i>man</i>	<i>en</i>	<i>ens</i>	<i>sig</i>
<i>det</i>	<i>det</i>	<i>dess</i>	<i>sig</i>
<i>vi</i>	<i>oss</i>	<i>vårt</i>	<i>oss</i>
<i>ni</i>	<i>er</i>	<i>era</i>	<i>er</i>

Istället för:

<i>jag</i>	<i>jagen</i>	<i>jags</i>	<i>sig</i>
<i>du</i>	<i>duen</i>	<i>dus</i>	<i>sig</i>
<i>man</i>	<i>manen</i>	<i>mans</i>	<i>sig</i>
<i>den</i>	<i>denen</i>	<i>dens</i>	<i>sig</i>
<i>vi</i>	<i>vien</i>	<i>vis</i>	<i>sig</i>
<i>ni</i>	<i>nien</i>	<i>nis</i>	<i>sig</i>

Fler är inte alltid –ar

Alla flertal beskrivs inte med ändelserna –ar eller –arna (*bil, bilar, bilarna*). Det finns undantag där bara en eller ett par bokstav skiljer från regeln, som:

en/ett	flera	de
<i>cykel</i>	<i>cyklar</i>	<i>cyklarna</i>
<i>kvinna</i>	<i>kvinnor</i>	<i>kvinnorna</i>
<i>sko</i>	<i>skor</i>	<i>skorna</i>
<i>ärende</i>	<i>ärenden</i>	<i>ärendena</i>
<i>bank</i>	<i>banker</i>	<i>bankerna</i>
<i>mus</i>	<i>möss</i>	<i>mössen</i>

Istället för:

<i>cykel</i>	<i>cykelar</i>	<i>cykelarna</i>
<i>kvinna</i>	<i>kvinnor</i>	<i>kvinnorna</i>
<i>sko</i>	<i>skoar</i>	<i>skoarna</i>
<i>ärende</i>	<i>ärendear</i>	<i>ärendearna</i>
<i>bank</i>	<i>bankar</i>	<i>bankarna</i>
<i>mus</i>	<i>musar</i>	<i>musarna</i>

Andra ord bryter emot dessa enkla regler på betydligt grövre sätt:

En/ett	flera	de
<i>ess</i>	<i>ess</i>	<i>essen</i>
<i>land</i>	<i>länder</i>	<i>länderna</i>
<i>hus</i>	<i>hus</i>	<i>husen</i>
<i>år</i>	<i>år</i>	<i>åren</i>
<i>datum</i>	<i>datum</i>	<i>datumen</i>

När det borde heta:

<i>ess</i>	<i>essar</i>	<i>essarna</i>
<i>land</i>	<i>landar</i>	<i>landarna</i>
<i>hus</i>	<i>husar</i>	<i>husarna</i>
<i>år</i>	<i>årar</i>	<i>årarna</i>
<i>datum</i>	<i>datumar</i>	<i>datumarna</i>

Eller ännu värre ord som inte ens utgår från entalsformen såsom: *ris*.

En enhet av detta heter *ett riskorn* istället för att som det logiskt borde vara:

En/ett	flera	de
<i>ris</i>	<i>risar</i>	<i>risarna</i>

Var betyder samma som är fast i dåtid

Vissa verb följer inte reglerna. Istället för att göra något åt detta har vi valt att fortsätta att använda dom och nöjt oss med att ge dom ett eget namn ”oregelbundna verb”. Den vanligaste av dessa tokiga företeelser är ordet *vara* som ändras väldigt mycket mellan de olika formerna:

då	då, svävande	nu	framtid
<i>var</i>	<i>har varit</i>	<i>är</i>	<i>(kommer att) vara</i>

Istället för exempelvis:

<i>varade</i>	<i>har varat</i>	<i>varar</i>	<i>(kommer att) vara</i>
---------------	------------------	--------------	--------------------------

Det finns betydlig fler konstiga verb, exempelvis:

dåtid	rätt		dåtid	borde vara rätt	
	nutid	framtid (ska +)		nutid	framtid (ska +)
<i>brann</i>	<i>brinner</i>	<i>brinna</i>	<i>brinnade</i>	<i>brinnar</i>	<i>brinna</i>
<i>satt</i>	<i>sitter</i>	<i>sitta</i>	<i>sittade</i>	<i>sittar</i>	<i>sitta</i>
<i>sprack</i>	<i>spricker</i>	<i>spricka</i>	<i>sprickade</i>	<i>sprickar</i>	<i>spricka</i>
<i>bet</i>	<i>biter</i>	<i>bita</i>	<i>bitade</i>	<i>bitar</i>	<i>bita</i>
<i>teg</i>	<i>tiger</i>	<i>tiga</i>	<i>tigade</i>	<i>tigar</i>	<i>tiga</i>
<i>fick</i>	<i>får</i>	<i>få</i>	<i>fåade</i>	<i>får</i>	<i>få</i>
<i>bjudit</i>	<i>bjuder</i>	<i>bjuda</i>	<i>bjudade</i>	<i>bjudar</i>	<i>bjuda</i>
<i>blev</i>	<i>blir</i>	<i>bli</i>	<i>blide</i>	<i>blir</i>	<i>bli</i>
<i>kom</i>	<i>kommer</i>	<i>komma</i>	<i>kommade</i>	<i>kommar</i>	<i>komma</i>
<i>mindes</i>	<i>minns</i>	<i>minnas</i>	<i>minnasde</i>	<i>minnasr</i>	<i>minnas</i>
<i>trivdes</i>	<i>trivs</i>	<i>trivas</i>	<i>trivasde</i>	<i>trivasr</i>	<i>trivas</i>
<i>gjorde</i>	<i>gör</i>	<i>göra</i>	<i>görade</i>	<i>görar</i>	<i>göra</i>
<i>tog</i>	<i>tar</i>	<i>ta</i>	<i>tade</i>	<i>tar</i>	<i>ta</i>
<i>sa, sade</i>	<i>säger</i>	<i>säga</i>	<i>sägade</i>	<i>sägar</i>	<i>säga</i>
<i>visste</i>	<i>vet</i>	<i>veta</i>	<i>vetade</i>	<i>vetar</i>	<i>veta</i>
<i>lät</i>	<i>låter</i>	<i>låta</i>	<i>låtade</i>	<i>låtar</i>	<i>låta</i>
<i>kände</i>	<i>känner</i>	<i>känna</i>	<i>kännade</i>	<i>känner</i>	<i>känna</i>
<i>höll</i>	<i>håller</i>	<i>hålla</i>	<i>hållade</i>	<i>hållar</i>	<i>hålla</i>
<i>hette</i>	<i>heter</i>	<i>heta</i>	<i>hetade</i>	<i>hetar</i>	<i>heta</i>
<i>bar</i>	<i>bär</i>	<i>bära</i>	<i>bärade</i>	<i>bärar</i>	<i>bära</i>
<i>drog</i>	<i>drar</i>	<i>dra</i>	<i>drade</i>	<i>drar</i>	<i>dra</i>
<i>låg</i>	<i>ligger</i>	<i>ligga</i>	<i>liggade</i>	<i>liggar</i>	<i>ligga</i>
<i>la, lade</i>	<i>lägger</i>	<i>lägga</i>	<i>läggade</i>	<i>läggar</i>	<i>lägga</i>
<i>satte</i>	<i>sätter</i>	<i>sätta</i>	<i>sättade</i>	<i>sättar</i>	<i>sätta</i>
<i>slog</i>	<i>slår</i>	<i>slå</i>	<i>slåde</i>	<i>slår</i>	<i>slå</i>
<i>föll</i>	<i>faller</i>	<i>falla</i>	<i>fallade</i>	<i>fallar</i>	<i>falla</i>
<i>åt</i>	<i>äter</i>	<i>äta</i>	<i>ätade</i>	<i>äter</i>	<i>äta</i>
<i>stal</i>	<i>stjäl</i>	<i>stjåla</i>	<i>stjålade</i>	<i>stjälar</i>	<i>stjåla</i>
<i>grät</i>	<i>gråter</i>	<i>gråta</i>	<i>gråtade</i>	<i>gråtar</i>	<i>gråta</i>
<i>sålde</i>	<i>säljer</i>	<i>sälja</i>	<i>säljade</i>	<i>säljar</i>	<i>sälja</i>
<i>vande</i>	<i>vänjer</i>	<i>vänja</i>	<i>vänjade</i>	<i>vänjar</i>	<i>vänja</i>
<i>skilde</i>	<i>skiljer</i>	<i>skilja</i>	<i>skiljade</i>	<i>skiljar</i>	<i>skilja</i>

Regeln om att addera ett *-t* efter verbet när vi vagare ordalag vill beskriva att något har gjorts har givetvis också en mängd undantag, som:

grund	rätt	borde vara rätt
<i>känna</i>	<i>(har) känt</i>	<i>(har) känna<u>t</u></i>
<i>binda</i>	<i>(har) bundit</i>	<i>(har) binda<u>t</u></i>
<i>tiga</i>	<i>(har) tigit</i>	<i>(har) tiga<u>t</u></i>
<i>finnas</i>	<i>(har) funnits</i>	<i>(har) finna<u>s</u>t</i>
<i>har</i>	<i>(har) haft</i>	<i>(har) ha<u>t</u></i>

–Ast är inte alltid extremare än –are

Många relativa förhållanden beskrivs med –are och –ast (exempelvis *gul*, *gulare*, *gulast*), men inte alla. Det finns undantag där bara några bokstäver skiljer från regeln, som:

stor *större* *störst*

När det borde vara:

stor *storare* *storast*

Och betydligt värre exempel, där få bokstäver behålls genom alla tre formerna:

bra *bättre* *bäst*

När det borde heta:

bra *braare* *braast*

Eller ännu värre beträffande motsatsen till *stor*:

liten *mindre* *minst*

Istället för:

liten *litenare* *litenast*

Och kanske allra värst är det att för vissa ord finns inte ens alla former, det gäller exempelvis:

få *färre* ?

Konsekventa benämningar vore:

få *fåare* *fåast*

För några beskrivande ord finns det till och med bara en nivå:

höger ? ?

Där det skulle kunna heta:

höger *högerare* *högerast*

Då ska man av någon anledning använda *mer* eller *mest*:

höger *mer åt höger* *mest åt höger*

Om substantivet, som adjektivet beskriver, är ett *ett*-ord adderas *-t* av någon orsak efter adjektivet:

<i>en</i> -ord	<i>ett</i> -ord
<i>en vacker anka</i>	<i>ett vackert träd</i>
<i>en vacker bil</i>	<i>ett vackert fordon</i>
<i>en söt raket</i>	<i>ett sött maskingevär</i>

Fast det här undantaget gäller inte om adjektivet redan slutar på *-t*:

<i>en</i> -ord	<i>ett</i> -ord
<i>en elegant anka</i>	<i>ett elegant träd</i>

Om adjektivet slutar på *-n* med *en*-ord, slutar de på *-t* eller *-nt* med *ett*-ord. Om de däremot slutar på *-d*, ändras *d:et* till ett *-t*, eller om det slutat på *-dd* blir det *-tt*:

<i>en</i> -ord	<i>ett</i> -ord
<i>En naken anka</i>	<i>ett naket hus</i>
<i>en klen bil</i>	<i>ett klent hus</i>
<i>en sprängd anka</i>	<i>ett sprängt hus</i>
<i>en ond bil</i>	<i>ett ont fordon</i>
<i>en klädd anka</i>	<i>ett klätt hus</i>
<i>en glad anka</i>	<i>ett glatt träd</i>

I det sista exemplet lägger vi dessutom till ett extra *-t* utan att det är *-dd*, för att ytterligare krångla till det.

Men det är ingen skillnad på *en* eller *ett*-ord om de är ännu *vackrare*, *större* substantiv eller de allra *vackraste* eller *största* dito:

<i>en</i> -ord	<i>ett</i> -ord
<i>en vackrare anka</i>	<i>ett vackrare träd</i>
<i>den vackraste bil</i>	<i>det vackraste fordon</i>

Eller i meningar där *en* eller *ett* inte är med:

<i>en</i> -ord	<i>ett</i> -ord
<i>vackra anka</i>	<i>vackra träd</i>
<i>vackra bil</i>	<i>vackra fordon</i>

Om det i en sats är flera substantiv som avses markeras det enligt grundregeln enbart med ändelsen *-ar* på substantivet. Men dessutom adderar vi av någon anledning till *-a* till adjektivet om det står i grundformen:

rätt borde vara rätt

röda bilar *röd bilar*
sköna skor *skön skor*
gulliga barn *gullig barn*

Även i detta sammanhang är adjektivet *liten* extra djävligt eftersom vi anser att det inte ens går att säga:

bilarna är för litena, för då ska det heta: *bilarna är för småa*.

I vissa fall förändras dessutom adjektiven på flera sätt när det är flera substantiv som avses:

en flera

en skriven regel *tre skrivna regler*
en gammal gubbe *två gamla gubbar*

Därutöver gör vi ibland även skillnad på om det är en man eller kvinna som avses:

kvinna man

min kära Anna *min käre Olle*
den driftiga kvinnan *den driftige mannen*

Men det heter:

kvinna man

min älskade Anna *min älskade Olle*

Inte:

min älskada Anna

Det finns vidare en hel del undantag till regeln att det motsatta adjektivet bildas genom att *o-* adderas:

<i>finns</i>	<i>finns inte</i>	<i>finns</i>	motsats till motsatsen
<i>tråkig</i>	<i>otråkig</i> ⁸	<i>kul</i>	<i>okul</i> ⁸
<i>ful</i>	<i>oful</i> ⁸	<i>snygg</i>	<i>osnygg</i> ⁹
<i>dum</i>	<i>odum</i> ⁸	<i>intelligent</i>	<i>ointelligent</i>

⁸. Ordet finns inte.

⁹. Ordet finns men det betyder inte ful utan orenlig.

Och ord som slutar på *-are* utan att vara adjektiv. Exempelvis är *tillbringare* ett substantiv och inte en form av *tillbring*, det vill säga det heter inte:

<i>tillbring</i>	<i>tillbringare</i>	<i>tillbringast</i>
<i>ång</i>	<i>ångare</i>	<i>ångast</i>

Slutligen har vi även ord som slutar på *-ast* utan att vara adjektiv som: *fantast* och *pederast*. Så någon som är *pederast* är inte nödvändigtvis extremare *peder* än andra.

Tjugo borde heta tvåtio

Räkneorden upp till hundra skulle om grundregeln följdes heta:

*Noll, ett, två, tre, fyra, fem, sex, sju, åtta, nio,
tio, tioett, tiotvå, tiotre, tiofyra, tiofem, tiosex, tiosju, tioåtta, tionio,
tvåtio, tvåtioett, tvåtiotvå, tvåtiotre, tvåtiofyra, tvåtiofem, tvåtiosex, tvåtiosju, tvåtioåtta,
tvåtionio,
tretio, tretioett, tretiofyra, tretiofem, tretiosex, tretiosju, tretioåtta, tretionio,
fyrtio, fyrtioett, fyrtiotvå, fyrtiotre, fyrtiofyra, fyrtiofem, fyrtiosex, fyrtiosju, fyrtioåtta,
fyr tionio,
femtio, femtiott, femtiotvå, femtiotre, femtiofyra, femtiofem, femtiosex, femtiosju,
femtioåtta, femtionio,
sextio, sextioett, sextiotvå, sextiotre, sextiofyra, sextiofem, sextiosex, sextiosju, sextioåtta,
sextionio,
sjutio, sjutioett, sjutiotvå, sjutiotre, sjutiofyra, sjutiofem, sjutiosex, sjutiosju, sjutioåtta,
sjutionio,
åttatio, åttatioett, åttatvå, åttatotre, åttatiofyra, åttatiofem, åttatiosex, åttatiosju,
åttatioåtta, åttationio,
niotio, niotioett, niotiotvå, niotiotre, niotiofyra, niotiofem, niotiosex, niotiosju, niotioåtta,
niotionio.*

Fast det gör de ju inte.

Om språket vore konsekvent

Om alla de ovan beskrivna tokerierna eliminerades och vi höll oss till våra enkla grundregler skulle skriven svenska se ut som följer (*med kursiv stil*) istället för det nuvarande sättet att skriva (vanlig text).

Somm andra barnar sprinngade jag mykktare änn vad vuxenar görade.
Som andra barn sprang jag mycket mer än vad vuxna gjorde.

Eftersom avståndar varade korrtare i jags värld okk jag tykkede denn kännades uppfriskandeare att sprinnga änn att gå.
Eftersom avstånden var kortare i min värld och jag tyckte det kändes mer uppfriskande att springa än att gå.

Jag slitade ut alla löparskoar på litenare änn enn år.
Jag slet ut alla löparskor på mindre än ett år.

Jag fårade ny löparskoar för enn par år sedan, de varar deen storaste jag har hart.
Jag fick nya löparskor för ett par år sedan, de är dom största jag har haft.

Menn denn hänndar sällann att jag använder deen.
Men det händer sällan att jag använder dom.

Fasst nu sprinngar jag okk varar på väg till jags sysster.
Fast springer jag och är på väg till min syster.

Honns hus ligger någon killometer från jags.
Hennes hus ligger någon kilometer från mitt.

Vi ska drikka kaffe okk äta tårta. Denn ska bli godat.
Vi ska dricka kaffe och äta tårta. Det ska bli gott.